

سوی خط پایداری

یونس باقری

مقدمه

به منظور آشنایی شما خوانندگان جوان با قهرمانان و رویدادهایی که در طول دفاع مقدس از سر گذرانده‌اند، به بررسی اتفاقات یک برهه زمانی از پیش از شروع دفاع مقدس تا پایان آن پرداخته‌ایم. در این شماره نوبت سال چهارم دفاع مقدس، یعنی از شهریور ۶۲ تا پایان شهریور ۶۳ است. در کنار بررسی وقایع این سال، حادثه مه‌ماه «چاه‌های نوروز» را نقل می‌کنیم. در فروردین ماه سال ۱۳۶۲، جنگنده‌های بعثی سکو و چاه‌های نفت میدان نوروز را هدف قرار دادند. به دنبال آن، روزانه چند هزار بشکه نفت به آب‌های خلیج فارس می‌ریخت و آلودگی گسترده‌ای به وجود آورد که به علت شرایط جنگی، مه‌ماه آن و تعمیر چاه دشوار بود. محمدتقی ابوالحسنی یکی از آهنگران خبره نفتی آن زمان بود. او با یک گروه بیست سی نفره، متشکل از متخصصانی از پالایشگاه تهران، مثل جوشکار، تراشکار، لوله‌کش و مکانیک، و همچنین چند غواص، چهار ماه در شرایط سخت و زیر هجوم جنگنده‌های عراقی، در مه‌ماه چاه‌های نوروز حماسه آفریدند. آن‌ها فناوری جدیدی خلق کردند و پنج چاه نفت را بستند.

سال چهارم، حوادث مهم شهریور ۶۲ تا پایان شهریور ۶۳:

۲۷ شهریور:

● متخصصان ایرانی، آتش چاه‌های نفتی را مه‌ماه کردند.

۱۵ مهر:

● فرانسه تعدادی هواپیمای پیشرفته مجهز به موشک به عراقی‌ها داد.

۲۷ مهر:

● آغاز عملیات والفجر ۴

آبان:

● پیروزی در عملیات والفجر ۴

● عراق حمله به شهرها و کشتی‌های ایران در خلیج فارس را شدت بخشید.

● ایران از بستن احتمالی تنگه هرمز خبر داد.

آذر:

● روابط آمریکا و عراق هر روز بیشتر می‌شود. فرستاده ویژه رئیس‌جمهور آمریکا در سفری محرمانه به عراق رفت و با صدام مذاکره و اعلام حمایت کرد.

دی:

● معاون وزیر خارجه آمریکا به خاورمیانه سفر کرد و تهدید کرد اگر ایرانی‌ها تنگه هرمز را ببندند، حمله به خارک غیرممکن نخواهد بود.

۳۰ بهمن:

● علی‌اکبر هاشمی رفسنجانی حکم فرماندهی جنگ و هماهنگ‌کننده ارتش و سپاه را از امام گرفت.

۳ اسفند:

● آغاز عملیات خیبر در محور هورالعظیم و فتح جزایر مجنون توسط رزمندگان اسلام

۱۴ اسفند:

● به فرماندهان خبر دادند امام فرموده‌اند جزایر مجنون باید حفظ شود.

۱۶ تا ۲۰ اسفند:

● پاتک‌های شدید ارتش بعث برای گرفتن جزایر و شکست بعثی‌ها

۲۸ اسفند:

● کارشناسان سازمان ملل از مناطق جنگی ایران بازدید کردند و تأیید کردند که بعث عراق از گاز شیمیایی خردل و اعصاب استفاده کرده است.

۳ اردیبهشت:

● بعث عراق با هواپیماهای فرانسوی، خارک و نفت‌کش‌های ایرانی را می‌زند.

خرداد:

● عراق کشوری است که هم با آمریکا و هم با شوروی روابط گرمی دارد.

● شوروی به بعث عراق میگ ۲۳، میگ ۲۱، موشک اسکادبی و ۲ میلیارد دلار وام داد.

مرداد:

● وزارت خارجه ایران رایزنی‌هایی با مقامات کشورهای جهان برای معرفی متجاوز جنگ انجام داد.

روایت محمدتقی ابوالحسنی از مه‌ماه آتش چاه‌های نفت میدان نوروز

اوایل سال ۱۳۶۲ بود که جنگنده‌های عراقی به سکوی نفتی نوروز و چاه‌های آن حمله کردند. نفت فوران کرده از چند چاه نوروز می‌سوخت، اما نفت چاه شماره سه که سه‌هزار متر عمق داشت، به دریا می‌ریخت و آلودگی زیست‌محیطی ایجاد کرده بود.

محمد تقی ابوالحسنی

مهار آتش چاه نفت نوروز

روزی برای ارائه گزارشی نزد وزیر نفت رفتیم. از او شرایط حادثه را پرسیدم و با دیدن فیلم چاه و بررسی نقشه‌های آن با قاطعیت گفتم: «هیچ نگران نباشید، من چاه را مهار می‌کنم و به این منظور طرحی آماده کرده‌ام.»

او با تعجب پرسید: «چطور این کار را انجام می‌دهی؟» گفتم: «سه شرط را باید قبول کنید: اول اینکه اجازه بدهید استخاره کنم. اگر نتیجه مثبت بود، کار را شروع می‌کنم. دوم اینکه در صورت قبول اجرای عملیات، پول مورد نیاز این کار را تأمین کنید. سوم هم اینکه از خانواده کسانی که در این مأموریت شهید می‌شوند، حمایت کنید.» وزیر قبول کرد. نزد پدرم رفتم. او از ماجرا خبر نداشت. پدرم استخاره گرفت و گفت: «می‌خواهید چاه حادثه‌دیده ایران در خلیج فارس را مهار کنید؟ بروید حتماً موفق می‌شوید.»

در استخاره این آیه از سوره طه آمده بود: «بجهات را شیر بده و او را در جعبه بگذار و در دریا بینداز. دلهره و غصه نداشته باش! دلت آرام باشد. ما از او محافظت می‌کنیم و او را به تو برمی‌گردانیم.» با شنیدن حرف پدر و دیدن این آیه، مصمم شدم و رفتم تا برای سفر به جنوب مهیا شوم. از مجموعه بچه‌های هیئت عزاداری پالایشگاه تهران، تیمی شامل برش‌کار، جوش‌کار، تراشکار، لوله‌کش، برق‌کار، مکانیک، تأسیساتی، تعمیراتی و ... همچنین غواصانی که شرکت نفت فلات قاره به ما معرفی کرده بود، تشکیل دادیم و در مجموع ۳۰ نفر می‌شدیم. پیش از آنکه سفر را آغاز کنیم، خدمت مرحوم آیت‌الله **مرعشی نجفی** رفتیم و ماجرا را شرح دادم. ایشان گفت: «چطور می‌خواهی چاه را ببندی؟ با دنده، اتصال یا جوش؟»

از آگاهی ایشان نسبت به مسائل فنی به شدت یکه خوردم. برنامه خود را شرح دادم. هنگام بدرقه، آیت‌الله نجفی برای ما دعا و گریه کرد و گفت: «خدا پشتیبان شماست و ان‌شاءالله موفق می‌شوید.» چهار ماه روی چاه شماره ۳ نوروز کار کردیم که البته دو ماهش روی دریا بودیم. روزهایی که می‌شد کار کنیم، به محل حادثه می‌رفتیم؛ چون کار در دریا قانون خود را دارد. در برگشت آب هنگام جزر، جریان پیچیده‌ای زیر آب به وجود می‌آمد که غواص را با خود می‌برد. حتی پیش آمده بود که شدت این جریان طنابی به قطر دو بند انگشت را قطع کند. بنابراین فقط در فاصله دو سه ساعت بین جزر و مد که اصطلاحاً آب تنبل می‌شد، امکان فعالیت وجود داشت. گاهی هم توفان بود و نمی‌شد کار کرد. ما بچه دریا نبودیم و بیشترمان شنا نمی‌دانستیم. طبق استانداردهای بین‌المللی، کار نیروی انسانی در دریا

نباید از دو ماه تجاوز کند. دستگاه گوارش در دریا درست کار نمی‌کرد و همه سیستم بدنی ما به هم ریخته بود. آب بدنمان پیوسته کم می‌شد، به همین دلیل می‌رفتیم روی لنج پشتیبانی و هندوانه می‌خوردیم. ما ۱۵ روز به علت تحرک کم در دریا، شرایط دشوار زندگی و کمبود مواد غذایی، تنها با قرص دریانوردی زندگی کردیم. بعضی‌ها هم آمپول می‌زدند. مرگ خود را هر روز به چشم می‌دیدم، چرا که عراق همیشه بالای سر ما با هواپیمای خود مانور می‌داد و مین‌های دریایی عراق نیز در سطح آب کاملاً دیده می‌شدند. برای مهار چاه، حدود ۴۰۰ کیسه سیمان حفاری در چاه تزریق کردیم. در مدت چهار شبانه‌روز، برای بستن سر چاه، شیری طراحی کردیم و ساختیم و نام آن را «شیر انقلاب» گذاشتیم.

این شیر وسیله‌ای شامل دو بست خازنی ۲۲ سانتی‌متری بود که روی لوله بسته می‌شد و از طریق این دو بست، چاه را بستیم. کاربرد شیر نیز برای فوریت‌های خاص مهار چاه نفت است و آن موقع هیچ مشابه خارجی نداشت. سرانجام با کار بسیار طاقت‌فرسا، چاه را در ساعت ۱۰ صبح عید قربان سال ۱۳۶۲ مهار کردیم.

منبع: مصاحبه پایگاه خبری-تحلیلی میز نفت با محمد تقی ابوالحسنی